

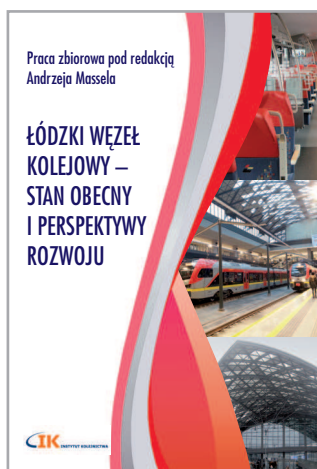
Łódzki Węzeł Kolejowy – stan obecny i perspektywy rozwoju

Informację opracowali: Andrzej MASSEL¹, Janusz POLIŃSKI²

Streszczenie

W monografii zawarto charakterystykę województwa łódzkiego i opisano rolę kolei w procesie urbanizacji tego obszaru. Opisano także w ujęciu historycznym rozwój społeczno-gospodarczy regionu łódzkiego, jak również zawarto rys historyczny kształtowania się Łódzkiego Węzła Kolejowego. Scharakteryzowano istniejącą infrastrukturę węzła i planowane inwestycje. Omówiono rozwój kolejowych przewozów międzyregionalnych i regionalnych na obszarze województwa łódzkiego wraz z uwarunkowaniami osadniczymi, technicznymi organizacyjnymi multimodalności w przewozach pasażerskich. Następne rozważania dotyczyły Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej, m.in.: historii jej powstania, sieci połączeń, wykorzystywanego taboru przewozowego, działań marketingowych i dotychczasowych wyników przewozowych. Na zakończenie scharakteryzowano rolę transportu szynowego w budowaniu kapitału terytorialnego w warszawsko-łódzkim obszarze funkcjonalnym, a także kierunki rozwoju Łódzkiego Węzła Kolejowego w perspektywie długookresowej.

Słowa kluczowe: węzeł kolejowy, kolej aglomeracyjna, węzeł multimodalny, przewozy aglomeracyjne

Autor: Praca zbiorowa pod redakcją Andrzeja Massela

Tytuł: Łódzki Węzeł Kolejowy – stan obecny i perspektywy rozwoju

Wydawca: Instytut Kolejnictwa

Rok wydania: 2016

Liczba stron: 386

Bibliografia: po każdym rozdziale, łącznie 297 pozycji

ISBN 978-83-943246-1-2

Monografia jest efektem współpracy autorów, będących uznanymi specjalistami w swoich dziedzinach, mających zróżnicowane doświadczenia praktyczne, ale też różne wizje transportu kolejowego. Zagadnienia zawarte w niej są przedstawione z różnych punktów widzenia: inżyniera budownictwa, inżyniera transportu, elektryka, geografa, urbanisty, architekta, menedżera i specjalisty w dziedzinie marketingu. W zespole autorskim są specjaliści z Instytutu Kolejnictwa oraz z renomowanych jednostek naukowych, takich jak Politechnika Łódzka i Uniwersytet Łódzki. Są także eksperci z Biura Pla-

nowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, praktycy gospodarczy oraz działacze organizacji pozarządowych.

Autorzy monografii postawili sobie także cele metodyczne, zakładając nie tylko wykorzystanie powszechnie stosowanych metod badawczych, ale także wypracowanie nowych, lepiej dostosowanych do analizowanych zagadnień. Cele metodyczne realizowano w części empirycznej poszczególnych rozdziałów, formułując różne wskaźniki lub modyfikując istniejące w zależności od potrzeb.

Monografia składa się z 14 rozdziałów.

Rozdział 1. Województwo łódzkie – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość

Przedstawiono rys historyczny województwa łódzkiego, sytuację społeczno-gospodarczą, a także wizję rozwoju.

Rozdział 2. Kolej a procesy urbanizacji województwa łódzkiego

Rozdział o charakterze historycznym, w którym opisano rozwój miast do 1902 roku, w latach 1902–1939 i od roku 1939 do czasów współczesnych.

Rozdział 3. Rola kolei w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu łódzkiego

Scharakteryzowano początki rozwoju gospodarczego regionu łódzkiego, problematykę pokonywania barier

¹ Dr inż.; Instytut Kolejnictwa, Z-ca Dyrektora ds. Studiów i Projektów Badawczych, e-mail: amassel@ikolej.pl.

² Dr inż.; Instytut Kolejnictwa, Zakład Dróg Kolejowych i Przewozów; e-mail: jpolinski@ikolej.pl.

transportowych, a także wyzwania gospodarki przełomu XX i XXI wieku.

Rozdział 4. Rys historyczny kształtowania się Łódzkiego Węzła Kolejowego

Dzisiejszy układ sieci kolejowej w województwie łódzkim, ze wszystkimi jej mankamentami, jest wynikiem dziewiętnastowiecznych uwarunkowań historycznych. Na obecny brak dogodnych powiązań komunikacyjnych Łodzi z obszarami administracyjnie ku niej ciężącymi, w dużej mierze wpływa również fakt, że obszar wyznaczony granicami województwa nie rozwijał się historycznie jako organizm jednolity gospodarczo i funkcjonalnie. Podejmowane od zakończenia pierwszej wojny światowej inwestycje, mające na celu konsolidację węzła i uzupełnienie sieci kolejowej w regionie, przyniosły częściowy efekt, bowiem zawsze były ograniczane brakiem środków finansowych, a w części nie zostały doprowadzone do końca. Obecnie prowadzone i planowane w regionie inwestycje infrastrukturalne zmierzają w dwóch kierunkach: usunięcia najpoważniejszych dysfunkcji sieci (tunel średnicowy w Łodzi, połączenie Bełchatowa z Wielunem) oraz podwyższenia standardu technicznego istniejących linii, co w połączeniu z poprawą organizacji ruchu może przyczynić się do podniesienia atrakcyjności komunikacji kolejowej.

Rozdział 5. Rozwój infrastruktury kolejowej w węzle łódzkim – stan obecny i planowane inwestycje

Scharakteryzowano infrastrukturę kolejową na terenie województwa łódzkiego. Starano się zarysować procesy jej degradacji i odnowy, jakie zachodziły od 1990 roku do chwili obecnej. Naświetlono także skutki eksploatacyjne tych procesów, które przekładały się (i nadal się przekładają) na rolę transportu kolejowego w gospodarce i w życiu społecznym regionu. Przedstawiono także już skonkretyzowane plany inwestycyjne dotyczące rozwoju infrastruktury kolejowej w okresie finansowania Unii Europejskiej 2014–2020 oraz prowadzone działania w tym zakresie.

Rozdział 6. Rozwój kolejowych przewozów międzyregionalnych i regionalnych na obszarze województwa łódzkiego

Przedstawiono, jakim długookresowym zmianom podlegały kolejowe przewozy pasażerskie w województwie łódzkim. Wyodrębniono przy tym analizę połączeń międzyregionalnych oraz analizę połączeń obsługujących region. Zbiorczo potraktowano połączenia typowo regionalne i połączenia aglomeracyjne. Zidentyfikowano czynniki wpływające na ilość i jakość oferty przewozowej, tj. stan infrastruktury i tabor przewozowy.

Rozdział 7. Uwarunkowania osadnicze, techniczne i organizacyjne multimodalności w przewozach pasażerskich na obszarze województwa łódzkiego

Osiągnięcie wysokiego poziomu multimodalności jest możliwe w przypadku złożonych systemów komunikacyj-

nych o zaawansowanym stopniu zarządzania. U podstaw koncepcji multimodalności leży założenie wykorzystywania poszczególnych środków transportu w sposób optymalny, adekwatny do potrzeb i właściwości. W większości przypadków oznacza to niekoniecznie publiczną własność przewoźników, ale funkcjonowanie publicznego organizatora, który za pomocą różnych narzędzi będzie zarządzać systemem połączeń. Celem działania organizatora jest zapewnienie odpowiednio atrakcyjnej siatki połączeń uzyskanej dzięki synergii aktywności poszczególnych przewoźników. W rozdziale zanalizowano warunki i praktyczne możliwości zarządzania multimodalnością w regionie łódzkim.

Rozdział 8. Multimodalność w aglomeracji łódzkiej w aspekcie funkcjonowania węzła multimodalnego Łódź Fabryczna i tunelu średnicowego

Scharakteryzowano uwarunkowania funkcjonalności Łódzkiego Węzła Kolejowego, którego słabą stroną jest fakt, że nie jest on obecnie dogodnym węzłem przesiadkowym w ruchu pasażerskim. Przedstawiono koncepcję dworca centralnego jako głównego węzła multimodalnego miasta, aglomeracji i regionu. Jedną z ważniejszych inwestycji jest budowa tunelu średnicowego pomiędzy głównymi dworcami w mieście, rozwój sieci obsługiwanej przez Łódzką Kolej Aglomeracyjną, a w perspektywie budowa kolei dużych prędkości „Y” w relacji: Warszawa – Łódź – Poznań / Wrocław. W rozdziale poruszono także zagadnienia multimodalności w systemie kolej – komunikacja miejska oraz projektowane rozwiązania techniczne stacji Łódź Fabryczna i tunelu średnicowego.

Rozdział 9. Łódzka Kolej Aglomeracyjna – dotychczasowe wyniki i perspektywy rozwoju

Propozycje utworzenia systemu kolei aglomeracyjnej w regionie łódzkim pojawiły się w trakcie analiz wykonywanych dla projektów restrukturyzacji Łódzkiego Węzła Kolejowego. System połączeń kolejowych, łączy główne miasta regionu łódzkiego z jego stolicą. Łódzka Kolej Aglomeracyjna jest pierwszym przewoźnikiem w Polsce, który rozpoczął swoją działalność przewozową dysponując całkowicie nowoczesnym tabor – dostępnym dla osób niepełnosprawnych i z ograniczoną mobilnością, przyjaznym dla środowiska – o niskim wykorzystaniu energii i niskim poziomie hałasu. W rozdziale opisano działania marketingowe ŁKA, sieć połączeń, a także dotychczasowe efekty funkcjonowania spółki i perspektywy jej dalszego rozwoju.

Rozdział 10. Nowoczesne zasady organizacji przewozów aglomeracyjnych w zastosowaniu do ŁKA

Kolejowe przewozy aglomeracyjne, niezależnie od swojej specyfiki, pozostają istotnym elementem całego systemu transportu kolejowego. Poza charakterystyką tego segmentu rynku kolejowych przewozów pasażerskich opisano współczesne zasady kształtowania tych przewozów i ich organizacji. Ukształtowane w ostatnich latach zasady funkcjonowania transportu publicznego powodują, że

przewozy te mają głównie charakter socjalny, są zatem realizowane na zamówienie lokalnych, publicznych zarządów transportu i finansowane są z ich budżetu. Pozostają tym samym strukturalnym elementem lokalnego transportu publicznego, co wpływa na wielkość i strukturę zamawianych przewozów w powiązaniu z zadaniami stawianymi innym środkom transportu.

Rozdział 11. Łódzka Kolej Aglomeracyjna w opinii społecznej – działania marketingowe

Scharakteryzowano dwa lata działalności spółki Łódzka Kolej Aglomeracyjna na rynku przewozów pasażerskich w aspekcie marketingu, tj. przyjętych założeń i ich realizacji. Skupiono się przede wszystkim na analizie obserwowalnych działań marketingowych i w nich dopatruje się źródła sukcesów spółki. W rozdziale znajduje się odniesienie do teorii marketingu oraz przykłady w układzie zgodnym z powszechnie stosowaną w usługach strategią marketing-mix 5P.

Rozdział 12. Przewozy towarowe w regionie łódzkim – stan obecny i warunki rozwoju

Województwo łódzkie ma stosunkowo mały udział w masie ładunków przewożonych transportem kolejowym w Polsce. Jest większym importerem towarów niż eksporterem. Wynika to ze specyfiki gospodarczej regionu, w którym nie ma dużych zakładów przemysłu „ciężkiego” i wydobywczego (nie licząc kopalni węgla brunatnego na potrzeby elektrowni w Bełchatowie). Centralne położenie województwa łódzkiego sprawia, że jest ono miejscem, przez które przebiegają najważniejsze międzynarodowe ciągi komunikacyjne zarówno w kierunku północ-południe, jak i wschód-zachód. Takie położenie sprawia, że województwo może oddziaływać pod względem gospodarczym na obszar całego kraju. Dotyczy to przede wszystkim działalności magazynowo-dystrybucyjnej oraz powiązania tej działalności z transportem intermodalnym.

W ostatnich latach można zaobserwować wzrost znaczenia tej gałęzi transportu kolejowego w województwie łódzkim, czego przejawem są nowe lokalizacje terminali intermodalnych.

Rozdział 13. Rola transportu szynowego w budowaniu kapitału terytorialnego w warszawsko-łódzkim obszarze funkcjonalnym (WŁOF)

Terytorialne podejście do rozwoju społeczno-gospodarczego oznacza odejście od myślenia o interwencji publicznej w ramach formalnych, administracyjnych podziałów kraju. Sprowadza się do interwencji w obszarach funkcjonalnych wyznaczanych przez intensywne relacje gospodarcze i społeczne. Takim przykładem jest Warszawsko-Łódzki Obszar Funkcjonalny, w którym Łódzki Węzeł Kolejowy wraz z Warszawskim Węzłem Kolejowym tworzą podstawy kształtowania się intensywnych relacji funkcjonalnych. Opisana w rozdziale zintegrowana strategia rozwoju tego obszaru jest przykładem terytorialno-funkcjonalnego podejścia do dyskutowania i rozwoju kapitału terytorialnego. Uwagę skierowano głównie na pokazanie związków między systemem transportu, a systemem osadniczym i rozwojem kapitału terytorialnego.

Rozdział 14. Kierunki rozwoju Łódzkiego Węzła Kolejowego w perspektywie długookresowej

Opisano stan sieci kolejowej na terenie województwa łódzkiego po realizacji inwestycji z perspektywy 2014–2020. Zidentyfikowano braki w sieci kolejowej na terenie województwa łódzkiego, a także wskazano je w odniesieniu do połączeń z innymi województwami. Omówiono rozwój sieci TEN-T oraz propozycje inwestycji infrastrukturalnych w perspektywie do 2030 roku.

Pomimo, że monografia omawia rozwój transportu kolejowego tylko na terenie Łódzkiego Węzła Kolejowego, to jednak przyczynia się do poszerzenia wiedzy na temat kształtowania nowoczesnych systemów transportowych.

Informację opracowano na podstawie monografii pt. „Łódzki Węzeł Kolejowy – stan obecny i perspektywy rozwoju” Monografia pod redakcją Andrzeja Massela, Wydawnictwo Instytutu Kolejnictwa, 2016.